

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนกลุ่มชุมชน 263 กลุ่ม จาก 144 ตำบล 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ในการศึกษาจะทำการสุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลกลุ่มชุมชนแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้คือ

1. จำนวนอำเภอกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา แบ่งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ มีทั้งหมด 22 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ ออกเป็น 3 โซนตามลักษณะภูมิศาสตร์ คือ

โซนที่ 1 ได้แก่ อำเภอ แม่ริม แม่แตง เชียงดาว ฝาง ไชยปราการ แม่ฮาย เวียงแหง สะเมิง

โซนที่ 2 ได้แก่ อำเภอ เมือง สันทราย พร้าว คอยสะเก็ด สันกำแพง สาทิง กิ่งอำเภอ แม่อน

โซนที่ 3 ได้แก่ อำเภอ หางดง สันป่าตอง จอมทอง แม่แจ่ม ฮอด อมก๋อย คอยเต่า กิ่งอำเภอคอยหล่อ แม่วาง

2. จำนวนอำเภอกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงโซนละ 2 อำเภอ และทำการจับฉลากอำเภอตัวอย่าง จะได้อำเภอดังนี้ อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอคอยสะเก็ด อำเภอหางดง อำเภอแม่วาง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตาราง 1 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ชื่ออำเภอที่สุ่มได้	จำนวนตำบล*	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้
อำเภอแม่ริม	7	15
อำเภอแม่แตง	10	12
อำเภอสันทราย	11	15
อำเภอดอยสะเก็ด	13	13
อำเภอหางดง	11	16
อำเภอแม่วาง	5	9
รวม	47	77

หมายเหตุ : จำนวนตำบลได้จากบัญชีรายชื่อกลุ่มชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

แต่การวิจัยครั้งนี้จะได้ กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มชุมชนทั้งสิ้นจำนวน 77 กลุ่ม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์ เนื่องจากกลุ่มชุมชนบางกลุ่มไม่ได้ดำเนินการผลิตช่วงที่เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถดำเนินการติดตามได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ การออกแบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิด (Closed ended question) และ ปลายเปิด (Opened ended question) ในการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้เพื่อสัมภาษณ์ประธานกลุ่มชุมชน โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ซึ่งแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มชุมชน ได้แก่ ระยะเวลาในการตั้งกลุ่ม จำนวนสมาชิก เงินทุนหมุนเวียนหรือเงินทุนของกลุ่ม ชนิดของผลิตภัณฑ์ ชื่อผลิตภัณฑ์ การจัดตั้งกลุ่ม และการสมัครสมาชิก

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความพร้อมของกลุ่มชุมชน โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (เกณฑ์การให้คะแนนตามหลักของกรมส่งเสริมการเกษตร) ซึ่งแยกตามหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- ก. ข้อมูลการบริหารจัดการของกลุ่มชุมชน ได้แก่ ระยะเวลาการผลิต (ระยะเวลาผลิตที่กลุ่มได้ดำเนินการมา และจำนวนสมาชิกกลุ่มที่ร่วมผลิต) ข้อมูลการผลิตของกลุ่ม (ความต่อเนื่องในการผลิต การะบวนการผลิต)
- ข. ข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและเงินทุนหมุนเวียน ได้แก่ เงินกองทุนของกลุ่ม สัดส่วนการลงทุนของสมาชิก และการจัดระบบบัญชี
- ค. ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ การพัฒนารูปแบบการผลิต และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการะบวนการผลิต
- ง. ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ได้แก่ จำนวนแหล่งจำหน่ายของกลุ่ม แหล่งจำหน่ายของกลุ่ม และความต่อเนื่องทางการตลาด
- จ. การใช้วัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ แหล่งวัตถุดิบ ความรู้ที่ใช้ในการผลิต และความต่อเนื่องในการผลิต

โดยกำหนดคะแนนในแต่ละข้อดังนี้

1. ข้อมูลการบริหารจัดการของกลุ่มชุมชน	คะแนน
1.1 ระยะเวลาการผลิตของกลุ่มชุมชนที่ได้ดำเนินงาน	
ก. มีการดำเนินการตั้งแต่ 9 ปีขึ้นไป	5
ข. มีการดำเนินการมาตั้งแต่ 7-8 ปี	4
ค. มีการดำเนินการมา 5-6 ปี	3
ง. มีการดำเนินการมา 3-4 ปี	2
จ. มีการดำเนินการมา 1-2 ปี	1
1.2 จำนวนสมาชิกของกลุ่มชุมชนที่ร่วมกันผลิต	
ก. จำนวนสมาชิก 20 คนขึ้นไป	5
ข. จำนวนสมาชิก 10-20 คน	3
ค. จำนวนสมาชิก 1-5 คน	1
1.3 ความต่อเนื่องการผลิต	คะแนน
ก. มีการผลิตทุกวัน	5
ข. มีการผลิตทุกสัปดาห์ๆ ละ 1-2 ครั้ง	3
ค. มีการผลิตเดือนละ 1-2 ครั้ง	1

1.4 การจัดการด้านกระบวนการผลิต	คะแนน
ก. มีการใช้เครื่องจักรช่วยในการผลิต	5
ข. ไม่มีการใช้เครื่องจักรที่ทันสมัย	1
2. งบประมาณและเงินทุนหมุนเวียน	
2.1 ระบบบันทึกบัญชี	
ก. มีการจัดทำบัญชี	5
ข. ไม่มีการจัดทำบัญชี	1
2.2 เงินกองทุนของกลุ่ม	
ก. ทุนในการดำเนินการเองของสมาชิก	5
ข. รับเงินเชื่อจาก ธ.ก.ส หรือ สหกรณ์การเกษตร	3
ค. รับเงินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์	1
2.3 สัดส่วนการลงทุนของสมาชิก	
ก. สมาชิกมีสัดส่วนการลงทุน มากกว่า 70%	5
ข. สมาชิกมีสัดส่วนการลงทุน 50-70%	3
ค. สมาชิกมีสัดส่วนการลงทุน น้อยกว่า 50%	1
3. คุณภาพผลิตภัณฑ์	
3.1 คุณภาพผลิตภัณฑ์	
ก. มี อ.ย. รับรอง	5
ข. รับรองของหน่วยงานจังหวัด	3
ค. ไม่ได้มีการรับรองคุณภาพเลย	1
3.2 การพัฒนาแบบสินค้า	
ก. มีการบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์	5
ข. ไม่มีการบรรจุหีบห่อผลิตภัณฑ์	1
3.3 กระบวนการผลิตต่อสิ่งแวดล้อม	
ก. ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน	5
ข. มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน	0

4. แหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์	คะแนน
4.1 กลุ่มมีแหล่งจำหน่ายสินค้า	
ก.มีแหล่งจำหน่ายสินค้ามากกว่า 5 แห่ง	5
ข.มีแหล่งจำหน่ายสินค้า 4 แห่ง	4
ค.มีแหล่งจำหน่ายสินค้า 3 แห่ง	3
ง.มีแหล่งจำหน่ายสินค้า 2 แห่ง	2
จ.มีแหล่งจำหน่ายสินค้า 1 แห่ง	1
4.2 แหล่งจำหน่ายในชุมชน	
ก.ในต่างจังหวัด	5
ข.ในจังหวัด	4
ค.ในอำเภอ	3
ง.ในตำบล	2
จ.ในหมู่บ้าน	1
4.3 ความต่อเนื่องของการตลาด	
ก.มีการผลิตเพื่อจำหน่ายทั้งปี	5
ข.มีการผลิตเพื่อจำหน่ายตามฤดูกาล	1
5. การใช้วัตถุดิบในการผลิต	
5.1 แหล่งวัตถุดิบ	
ก.ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น	5
ข.ใช้วัตถุดิบในพื้นที่และนอกพื้นที่	3
ค.ใช้วัตถุดิบนอกพื้นที่แหล่งอื่นๆ.....	1
5.2 ความรู้ในการผลิต	
ก.ภูมิปัญญาท้องถิ่น	5
ข.ได้รับการฝึกอบรม	3
ค.นำมาจากที่อื่น	1
5.3 ความต่อเนื่องของการตลาด	
ก. มีจำหน่ายตลอดทั้งปี	5
ข. มีจำหน่ายตามฤดูกาล	1

ตอนที่ 3 ข้อมูลด้านการดำเนินงานของกลุ่มชุมชน

ก. การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมคิดและวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการขยายผล

ในส่วนของการมีส่วนร่วมของสมาชิก ได้สร้างเป็นคำถามถึงระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการ “มีส่วนร่วมมาก” “มีส่วนร่วมปานกลาง” และ “มีส่วนร่วมน้อย” โดยกำหนดคะแนนในระดับต่าง ๆ ดังนี้

มีส่วนร่วมน้อย	ให้คะแนน	1	คะแนน
มีส่วนร่วมระดับปานกลาง	ให้คะแนน	2	คะแนน
มีส่วนร่วมระดับมาก	ให้คะแนน	3	คะแนน

จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted mean score) โดยใช้สูตร

$$WMS = \frac{1F_1 + 2F_2 + 3F_3}{TNR}$$

เมื่อ

WMS = น้ำหนักค่าเฉลี่ย

F_1 = จำนวนหรือข้อความที่สมาชิกมีส่วนร่วมระดับน้อย

F_2 = จำนวนหรือข้อความที่สมาชิกมีส่วนร่วมระดับปานกลาง

F_3 = จำนวนหรือข้อความที่สมาชิกมีส่วนร่วมระดับมาก

TNR = จำนวนผู้เลือกตอบทั้งหมดหรือจำนวนข้อความทั้งหมด

ในแต่ละข้อความที่นำมาหาค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแล้วนำมาแปลความ โดยแบ่งเกณฑ์ดังนี้

มีส่วนร่วมระดับน้อย	มีช่วงคะแนนระหว่าง	1.00 - 1.66
มีส่วนร่วมระดับปานกลาง	มีช่วงคะแนนระหว่าง	1.67 - 2.33
มีส่วนร่วมระดับมาก	มีช่วงคะแนนระหว่าง	2.34 - 3.00

ข. การบริหารจัดการกลุ่มชุมชน ได้แก่ ลักษณะการบริหารงานของกลุ่ม
แหล่งเงินทุนหลักของกลุ่ม การทำบันทึกบัญชี

ตอนที่ 4 ข้อมูลด้านการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ แหล่งความรู้ในการผลิต ความชำนาญและทักษะในการผลิต แหล่งวัตถุดิบ สต็อกวัตถุดิบ (การสร้างพื้นที่เก็บวัตถุดิบ) การใช้แรงงานในการผลิต คุณภาพผลิตภัณฑ์ ช่วงทางการจำหน่าย สถานที่วางจำหน่าย หรือร้านค้าของกลุ่ม การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางราชการด้านการตลาดและการจัดจำหน่าย

ตอนที่ 5 ปัญหา แนวทางการแก้ไข และข้อเสนอแนะ ในการดำเนินงานโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

การทดสอบแบบสอบถาม

ทำการทดสอบโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปปรึกษาคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เนื้อหา และนำมาทดสอบกับประธานกลุ่มชุมชนในพื้นที่ทำการศึกษาวิจัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาคั้งนี้ ได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ได้แก่

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้จากการใช้แบบสอบถามออกไปสัมภาษณ์ประธานกลุ่มชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูลด้านพื้นฐานของกลุ่มชุมชน การดำเนินงาน การจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มชุมชน

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยรวบรวมข้อมูลจากรายงานที่เป็นเอกสาร และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัย ซึ่งเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น การรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วม รวมถึงเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มและการ นำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์มาเก็บรวบรวมจัดระเบียบและประเมินผล โดยการนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ดังนี้ คือ

1. สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มชุมชน ข้อมูลด้านความพร้อมของกลุ่ม ข้อมูลด้านการดำเนินงานกลุ่ม และข้อมูลด้านการผลิตและการจัดจำหน่ายของกลุ่ม ซึ่งนำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติวิเคราะห์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะของกลุ่ม ปัจจัยทางด้านการดำเนินงาน และปัจจัยทางด้านการผลิตและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ โดยค่าทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square Test) ทดสอบนัยสำคัญ สำหรับเกณฑ์การวัดระดับความพร้อมของกลุ่ม ชุมชน โครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ในการศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์การวัดความพร้อมตามเกณฑ์ของกรมส่งเสริมการเกษตรเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. ระดับ 3 ดาว HHH (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมระดับมาก) ได้คะแนน 80 คะแนน ขึ้นไป
2. ระดับ 2 ดาว HH (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมระดับปานกลาง) ได้คะแนนระหว่าง 60 – 79 คะแนน
3. ระดับ 1 ดาว H (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมระดับค่อนข้างน้อยถึงระดับน้อย) ได้คะแนนต่ำกว่า 60 คะแนน

3. สรุป และวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา แนวทางการแก้ไข และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของกลุ่มชุมชน

สถานที่ทำการวิจัย

ในพื้นที่อำเภอแม่ริม อำเภอแม่แตง อำเภอสันทราย อำเภอดอยสะเก็ด อำเภอหางดง อำเภอแม่วาว จังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved